

Tukes
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Oikeusministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Asia: Kaivoslain 621/2011 toimeenpano saamelaisten kotiseutualueella ja saamelaiskäräjien resursointi

Saamelaiskäräjien hallitus on käsitellyt asiaa kokouksessaan 27.4.2012 ja päättänyt antaa asiassa seuraavan esityksen.

Uudistettu kaivoslaki on astunut voimaan 1.7.2011. Kaivoslain uudistus on tuonut uusia velvoitteita myös saamelaiskäräjille. Kaivoslain § 38 mukaan lupaviranomaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen ja hakijan kanssa malminetsintäluvan, kaivosluvan tai kullanhuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Kaivoslain § 38 velvoite edellyttää saamelaiskäräjien osallistuvan malminetsinnän, kaivosluvan tai kullanhuhdontaluvan vaikutustenarviointiin sekä selvittämään haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. Kaivoslain § 38 tuo saamelaiskäräjille uusia velvoitteita. Saamelaiskäräjälain (974/1995) § 5 mukaan saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Saamelaiskäräjille on tullut tähän mennessä lausuttavaksi vuoden 2012 alusta noin 70 kullanhuhdontaohjelmasta sekä koneellisen kullankaivun ympäristölupahakemuksia 5. Lausuntoaika saamelaiskäräjille on annettu noin kuukausi. Saamelaiskäräjälain ja kaivoslain velvoitteiden mukaisesti saamelaiskäräjien on arvioitava jokaisen kullanhuhdontaohjelmasta saamelaiskulttuuriin. Vertailun vuoksi saamelaiskäräjät tuo esille, että vuonna 2011 saamelaiskäräjät antoi lausuntoja, esityksiä ja aloitteita yhteensä 58 kpl. Saamelaiskäräjillä työskentelee vain yksi virkamies elinkeino- ja oikeusasioiden parissa. Saamelaiskäräjät ei voi nykyisillä resursseilla irrottaa yhden virkamiehen koko työpanosta kullanhuhdontaohjelmien käsittelyyn, koska se halvaannuttaisi saamelaiskäräjien muun toiminnan elinkeino- ja oikeusasioissa.

Kullanhuhdontaohjelmien lisääntyminen ei koske vain kuluvaan vuoteen. Arvion mukaan tulevina vuosina uusia kullanhuhdonta- ja koneellisen kullankaivun ympäristölupahakemuksia koskevia lausuntopyyntöjä tulisi saamelaiskäräjille yhteensä 50-60 kpl/vuosittain. Lausuntojen valmistelun lisäksi kullanhuhdontaohjelmista järjestettävät saamelaiskäräjälain § 9 mukaiset neuvottelut sekä kaivoslain § 38 nojalla järjestettävät yhteiskokoukset ja koneellisen kullankaivun ympäristölupahakemusten katselmukset tulevat lisäämään merkittävästi saamelaiskäräjien virkamiesten ja luottamushenkilöiden työpanosta.

Saamelaiskäräjien varsinaiseen toimintaan on valtion talousarvioon oikeusministeriön pääluokassa osoitettu kuluvalle vuodelle 1.526.000 euroa. Saamelaiskäräjien valtionavustus perustointoihin on kuluvana vuonna 104 000 euroa pienempi kuin vuonna 2011. Saamelaiskäräjien taloustilannetta heikentää valtionavustuksen vähentymisen lisäksi ns. Sotu-maksun vapautuskokeilun päättyminen vuoden 2011 lopussa, mikä merkitsee saamelaiskäräjien osalta 30 000 euron

lisämenoa vuoden 2012 talousarviossa. Saamelaiskäräjät hyväksyi kokouksessaan 2.4.2012 saamelaiskäräjien talousarvion vuodelle 2012, joka oli 64.000 euroa alijäämäinen.

Nykyisillä resursseilla saamelaiskäräjät ei voi vastata uuden kaivoslain velvoitteisiin eikä saamelaiskäräjillä ole mahdollisuutta toteuttaa tältä osin sille saamelaiskäräjälain § 5 ja kaivoslain § 38 nojalla säädettyjä tehtäviä. Saamelaiskäräjien valtionavustuksen merkittävän vähennyksen johdosta saamelaiskäräjien on katettava aikaisempien vuosien alijäämällä välttämättömiä varsinaisen toiminnan menoja.

Saamelaiskäräjät tarvitsee välittömästi resurssit yhden esittelijän palkkaamiseen, jotta se voi täyttää saamelaiskäräjälain § 5 ja kaivoslain § 38 vaatimukset. Esittelijän palkkaaminen ja kaivoslain edellyttämien muiden tehtävien hoitaminen edellyttää vähintään 80 000 euron lisäresurssien myöntämistä saamelaiskäräjille. Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaiskäräjille myönnetään välittömästi ja pysyvästi lisäresurssit kaivoslain mukaisten tehtävien hoitamiseen.

Ilman lisäresursseja kaivoslain velvoitteet ja kaivoslaissa määrätty saamelaiskulttuurin suoja uhkaavat jäädä toteutumatta. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 32/2010 vp) hallituksen esityksestä kaivoslaiksi (HE 273/2009 vp) johdosta, että kaivoslain 50 §:n säännökset takaavat perustuslain 17 §:n 3 momentissa ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 7-8/1976, KP-sopimus) 27 artiklassa turvattuja saamelaisien oikeuksia kieleen ja kulttuuriin. Saamelaiskäräjien resurssitilanne ei saa uhata saamelaisien perusoikeuksien ja kansainvälisten velvoitteiden toteutumista.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi ratifioida ILO 169-sopimus alkuperäiskansojen oikeuksista ja oikeusministeriö on aloittanut asiassa ratifiointin valmistelutoimet. Saamelaiskäräjät on hyvin huolissaan siitä, että kullanhuhdontahakemusten suuri määrä ja saamelaiskäräjien resurssitilanteesta johtuvat heikot mahdollisuudet arvioida hakemusten vaikutuksia saamelaiskulttuuriin voivat johtaa ILO 169-sopimuksessa saamelaisille alkuperäiskansana taattujen oikeuksien loukkaamiseen.

Saamelaiskäräjät ei pysty vastaamaan Tukekselta ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta tulleisiin lausuntopyyntöihin pyydettyssä aikataulussa yllä esitettyyn viitaten. Saamelaiskäräjät pyytää Tukesta odottamaan saamelaiskäräjien lausuntojen valmistumista ja pidättäytymään päättämästä kullanhuhdontahakemuksista ennen kuin kaivoslain § 38 menettely on toteutettu.

Saamelaiskäräjät pyytää Pohjois-Suomen aluehallintovirastoa pidättäytymään koneellisen kullankaiivun ympäristölupien myöntämisestä ennen kuin saamelaiskäräjät on ilmaissut asiassa kantansa.

Inarissa 27.4.2012

Klemetti Näkkäläjarvi
puheenjohtaja

Aimo Guttorm
lakimiessihteeri